

Analýza mediálního obrazu ústavní výchovy v českých médiích

Kateřina Kňapová, Roman Petrenko

Národní ústav pro vzdělávání je přímo řízenou organizací Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Představovaná analýza byla realizována v **Oddělení pro ústavní a ochrannou výchovu a prevenci rizikového chování**. Naším cílem je přinášet informace o stavu ústavní výchovy, preventivně výchovné péče a prevenci rizikového chování v ČR, podporovat kvalitu péče o děti v zařízeních a hledat cesty pro řešení aktuálních otázek a výzev.

POPIS VZORKU

Analýza proběhla na vzorku 396 článků z českých médií. Pro tyto účely byl shromážděn souhrn článků týkajících se vybraných klíčových slov k tématu ústavní výchovy za posledních 6 let, tj. za období od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2015.

Vzorek zahrnoval plné texty novinových a časopiseckých článků, doslovné přepisy televizních a rozhlasových relací a zprávy z internetových serverů. Klíčovými slovy byly: ústavní výchova, péče o ohrožené děti, ústavní péče, dětský domov, výchovný ústav, středisko výchovné péče a náhradní výchovná péče a příslušné gramatické tvary.

Z hlediska zastoupení jednotlivých médií se přibližně z poloviny jedná o média regionální, zpravidla o regionální varianty Deníku. Druhým nejčastěji zastoupeným médiem je pak Mladá fronta DNES, především regionální přílohy s 59 články, a následují veřejnoprávní Česká televize s 23 a deník Právo se 22 články.

Pro články v regionálních médiích je charakteristické, že se **zabývají spíše situacemi souvisejícími s životem v konkrétních zařízeních** a už méně obecnými tématy souvisejícími s ústavní výchovou jako takovou.

Z hlediska zastoupení článků o různých typech zařízení ve vybraném vzorku převažují články o dětských domovech (182 článků) a výchovných ústavech (166). O výchovných ústavech se tak píše poměrně hodně ve vztahu k tomu, že jich bylo v roce 2015 pouze 29. Dá se předpokládat, že **silné zastoupení tématu výchovných ústavů ve vzorku** souvisí s mediálně vděčnými tématy obsahující násilí nebo děti na útěku.

HLAVNÍ TÉMATA U DĚTSKÝCH DOMOVŮ

Mediální obraz dětských domovů se dá rozdělit do dvou rovin – články, kde mají domovy ústřední roli a naopak články, kde jsou pasivním objektem, a to především v souvislosti s charitativní činností, kterou v jejich prospěch provozují různé subjekty.

Tam, kde jsou dětské domovy ústředním objektem, je mediální obraz konstruován především na dvou tématech:

- ❖ **popis každodenního fungování domovů;**
- ❖ **kritika dětských domovů** - zejména role, kterou mají z hlediska výchovy klientů a **přípravy na jejich život poté, co opustí ústavní výchovu.**

Na rozdíl od výchovných ústavů mají dětské domovy zpravidla neutrální nebo kladný mediální obraz. Nejvíce je médií oceňována snaha přiblížit režim v domově rodinnému prostředí a široké možnosti volnočasových aktivit pro děti.

HLAVNÍ TÉMATA U VÝCHOVNÝCH ÚSTAVŮ

Mediální obraz výchovných ústavů je do velké míry konstruován na základě pár případů, zejména medializovaných útěků či útoků dětí na vychovatele (např. březen 2014), proto také do značné míry určují mediální obraz výchovných ústavů, v němž převažuje negativní hodnocení.

Jak přísnost, tak i větší mírnost ústavů směrem ke klientům a klientkám jsou v rámci mediální reprezentace vnímány kriticky. Klíčovým konceptem, který se objevuje v těchto tématech, je především **bezpečnost**, a to zejména bezpečnost zaměstnanců a obyvatel v okolí výchovných ústavů.

HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

■ Ve sledovaném vzorku se nejčastěji píše o dětských domovech a výchovných ústavech.

■ Mediální obraz různých typů zařízení se liší – **spíše v pozitivním kontextu se píše o dětských domovech, naopak v negativním kontextu se píše o výchovných ústavech.**

■ Osobami, které ve člancích nejčastěji vystupují, jsou klienti ústavní výchovy, ředitelé a pracovníci zařízení. Pro klienty či klientky ústavní výchovy je nicméně charakteristická spíše pasivní pozice, tedy se o nich spíše mluví, než že by se vyjadřovali sami.

■ Problematiku ústavní péče nejčastěji pokrývají regionální média, která se zaměřují zejména na události týkající se konkrétních zařízení.

■ Jedním z důležitých témat je **kritika fungování zařízení** ústavní výchovy, v případě výchovných ústavů je to často aspekt bezpečnosti, v případě DD spíše rozvoj kompetencí jejich klientů tak, aby se po odchodu ze zařízení byli schopni plně zapojit do běžného života.

